

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжкультурна комунікація в міжнародних відносинах

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

другий (магістерський)

галузь знань

29 «Міжнародні відносини»

спеціальність

291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

освітні програми "Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика",

"Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство"

вид дисципліни

за вибором

(обов'язкова/ за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019/2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«__» червня 2019 року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Панасенко Г. С., доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «19» червня 2019 року № 12

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

_____ Парфіненко А.Ю.

(підпис)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «__» червня 2019 року №__

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____ Григорова-Беренда Л.І.

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжкультурна комунікація в міжнародних відносинах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітні програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європейстика», «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжкультурна комунікація в міжнародних відносинах» є формування в студентів компетенцій, які дозволять їм брати участь у міжнародних комунікаціях і виконувати свої професійні обов'язки з дотриманням етичних норм професіонала в галузі міжнародних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- визначити структуру, елементи культури міжнародних комунікацій;
- дати уявлення про сутність і види комунікацій в міжнародних відносинах;
- сформувати розуміння ментальності іншої людини, повагу до її культури, традицій і адаптації до цієї культури;
- розкрити роль міжнародної громадської думки у міжнародних комунікаціях;
- визначити комунікативні стратегії і технології попередження і подолання криз у міжнародних відносинах;
- надання студентам знань про види та типи зовнішньополітичних міжкультурних комунікаційних технологій;

- сформулювати розуміння про роль та функції міжкультурно-комунікаційних підрозділів державних органів зовнішніх зносин у реалізації комунікативної стратегії держави;
- сформулювати уявлення про професійну етику та її роль у міжнародних відносинах.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
10 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
70 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН 4 – поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів,

способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав;

ПРН 6 – демонструвати системне сприйняття та розуміння положень, які відносяться до галузі знань «Міжнародні відносини» або є складовою професійної практики;

ПРН 7 – демонструвати знання про природу міжнародних комунікацій, проблеми розвитку держав та міжнародних регіонів у глобальному, регіональному та локальному контекстах;

ПРН 8 – демонструвати в умовах усних ділових контактів з використанням прийомів і методів усного спілкування знання в царині міжкультурної комунікації та відповідних комунікативних технологій, застосовувати ситуаційний підхід з метою ефективного виконання професійних обов'язків;

ПРН 9 – використовувати правила цивілізованого спілкування у ділових справах, мати на увазі принципи поведінки ділових партнерів, які сприяють створенню умов для забезпечення взаємовигідних стосунків;

ПРН 14 – проводити переговори (в тому числі іноземною мовою) та шукати шляхи розв'язання різноманітних проблем у сфері зовнішніх відносин.

ПРН 36 – розуміння реального та потенційного впливу релігійного чинника на зовнішню політику та всю сукупність міжнародних відносин;

ПРН 39 – знання сучасних методичних прийомів і технологій ведення пропаганди та контрпропаганди в міжнародних відносинах;

ПРН 41 – знання стратегічних і тактичних основ, методичних прийомів та особливостей ведення переговорів на міжнародному рівні;

ПРН 42 – знання основ, методичних прийомів та особливостей культурної та гуманітарної дипломатії.

ПРН 49 – оцінювати реальний та потенційний вплив релігійного чинника на зовнішню політику та всю сукупність міжнародних відносин;

ПРН 54 – володіти методичними прийомами ведення професійних дискусій у сфері міжнародних відносин та зовнішньої політики;

ПРН 55 – володіти стратегією і тактикою ведення переговорів на міжнародному рівні;

ПРН 56 – володіти основними методичними прийомами культурної та гуманітарної дипломатії.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Комунікативна діяльність у міжнародних відносинах

Природа і проблеми міжкультурних комунікацій. Міжнародні події в комунікативному контексті та їхня оцінка. Макро-і мікрокультури та їхній вплив на міжнародні комунікації. Роль комунікацій у процесі гуманізації міжнародних відносин. Міжкультурні комунікації в міжнародних відносинах. Культура міжнародних комунікацій: поняття, критерії, показники.

Тема 2. Організація і технології впливу міжкультурних комунікацій на міжнародні відносини

Засоби здійснення зовнішньополітичних комунікацій. Інформаційно-комунікативні та інформаційно-аналітичні структури (підрозділи, департаменти) державних органів зовнішніх відносин та їх роль у реалізації зовнішньополітичної інформаційно-комунікативної стратегії. Комунікативні технології зовнішньополітичних структур (інститутів).

Тема 3. Комунікативні механізми формування іміджу країни

Імідж країни в системі міжкультурних комунікацій. Засоби поширення інформації про країну за кордоном. Набір комунікативних механізмів формування іміджу країни.

Тема 4. Професійна етика в міжкультурних комунікаціях

Ускладнення вимог професійної етики в міжнародних відносинах. Професійні моральні норми. Професійна етика та моральна культура особистості. Свобода професійного самовизначення особистості. Способи підвищення рівня етичності міжнародних відносин: етичні кодекси, «карти етики», комітети з етики, соціальні ревізії; навчання етичній поведінці, етична експертиза, етичне консультування.

Тема 5. Міжкультурна комунікація за кризових умов

Криза у міжнародних (міждержавних) відносинах: сутність, ознаки, комунікативні прояви. Роль міжнародних комунікацій в ідентифікації кризи та формуванні громадської думки щодо неї. Особливості міжкультурних комунікацій за кризових умов. Комунікативні механізми розв'язання кризи у міжнародних відносинах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	сем	лаб.	інд.	с. р.
	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Комунікативна діяльність у міжнародних відносинах	18	2	2			14
Тема 2. Організація і технології впливу міжкультурних комунікацій на міжнародні відносини	18	2	2			14
Тема 3. Комунікативні механізми формування іміджу країни	18	2	2			14
Тема 4. Професійна етика в міжкультурних комунікаціях	18	2	2			14
Тема 5. Міжкультурна комунікація за кризових умов	18	2	2			14
Усього годин	90	10	10			70

4. Теми семінарських занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
	Тема 1. Комунікативна діяльність у міжнародних відносинах	2
	Тема 2. Організація і технології впливу міжкультурних комунікацій на міжнародні відносини	2
	Тема 3. Комунікативні механізми формування іміджу країни	2
	Тема 4. Професійна етика в міжкультурних комунікаціях	2
	Тема 5. Міжкультурна комунікація за кризових умов	2
	Разом	10

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Комунікативна діяльність у міжнародних відносинах – розкрити роль комунікацій у процесі гуманізації міжнародних відносин (на 5-6-ти прикладах проблем біженців, подолання негативних наслідків бідності тощо); – охарактеризувати міжкультурну розмаїтість: цінності, ставлення, поведінка; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	14
2.	Тема 2. Організація і технології впливу міжкультурних комунікацій на міжнародні відносини – скласти перелік чинників, які забезпечують культуру комунікацій у міжнародних відносинах. – оцінити вплив культури на міжнародні ділові відносини. – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	14

3.	Тема 3. Комунікативні механізми формування іміджу країни – розкрити роль міжнародної громадської думки у міжнародних комунікаціях; – показати на одному з прикладів вплив міжнародної громадської думки на міжнародні відносини; – розробити комунікативні заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу України в світовій громадській думці. – дослідити особливості міжкультурного ділового спілкування; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	14
4.	– Тема 4. Професійна етика в міжкультурних комунікаціях – скласти кодекс професійної етики міжнародного коментатора; експерта з міжнародних відносин; консультанта з питань міжнародних відномин; – оцінити кроскультурні аспекти міжнародних переговорів; – охарактеризувати культурні параметри поведінки на робочому місці; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.	14
5.	Тема 5. Міжкультурна комунікація за кризових умов – на прикладі однієї з криз у міжнародних відносинах розробити комунікативну стратегію її подолання.	14
	Разом	70

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового заліку із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Для покращення підготовки майбутнього магістра, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу застосовуються такі види індивідуальних завдань як контрольна робота, аналітичні огляди тощо.

Теми для інформаційних повідомлень (виступів/дебатів):

1. Культура та рівні культурного програмування.
2. Типові реакції на незнайомі культури.
3. Взаємодія з іншими культурами.
4. Ділові культури.
5. Основи культурної орієнтації суспільства.
6. Аспекти ціннісної орієнтації суспільства.
7. Цінності, ставлення, поведінка: міжкультурна розмаїтість.
8. Міжкультурне ділове спілкування.
9. Проблеми міжкультурного спілкування.
10. Помилки сприйняття.
11. Помилкові оцінки в міжкультурному контексті.
12. Аспекти розуміння повідомлень у різних культурах.
13. Культурні розходження в стилі управління.
14. Організаційна культура й національна культура.
15. Національні стилі лідерства.
16. Теорії мотивації і їх кроскультурний прояв.
17. Культурна обумовленість теорій мотивації.
18. Ставлення до роботи в різних культурах.
19. Фактори успіху міжкультурних переговорів.
20. Культурне розмаїття багатонаціональної корпорації (БНК).
21. Складові успішної діяльності в сучасному багатокультурному світі.
22. Вивчення культури – основа розвитку міжкультурної компетенції.

Якісно проведені дослідження можуть виступати підґрунтям для написання дипломних робіт. Для своєї наукової роботи студент може обирати тему самостійно, попередньо узгодивши її з лектором.

За виконання вказаних форм роботи студент може отримати додаткові бали у випадку пропуску семінарських занять з поважної причини, та у інших випадках, що не суперечать Положенню про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна

7. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та евристичні задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення контрольних робіт. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв’язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді).

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Критерії оцінювання:

- усні відповіді на семінарських заняттях – 4 б.
- письмового експрес-контролю – 2 б.
- виконання творчих завдань – 4 б.
- розв’язування ситуаційних задач – 4 б.

– виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді) – 4 б.

Упродовж семестру проводиться поточний контроль.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали за аудиторну та поза аудиторну роботу. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

8. Схе́ма нара́хування ба́лів

Поточний контроль та самостійна робота					Разом	Залікова робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5			
12	12	12	12	12	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
1-49	незараховано
50-69	зараховано
70-89	
90-100	

9. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Инновационный потенциал Украины в международных отношениях. Монография / Авторский коллектив: Рыжков Н.Н., Макаренко Е. А., Пискорская Г. А. и др. – К. : Центр свободной прессы, 2014. 284 с.
2. Международная информация: термины и комментарии. Учебное пособие / Макаренко Е.А., Рыжков Н.Н., Кучмий Е.П., Фролова О.Н. К. : Центр свободной прессы, 2014. 480 с.
3. Бралатан В.П. Професійна етика / Бралатан В.П. Гуцаленко Л.В. Здирко Н.Г.. Навч.посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 252с.
4. Коваленко, Геннадій Олександрович. Корпоративна культура сучасного підприємства [Текст]: навч. посіб. / Г. О. Коваленко, А. В. Остафійчук; Донбас. держ. машинобуд. акад. (ДДМА). Краматорськ: ДДМА, 2011. 132 с.
5. Пипченко Н. А. Социальные медиа в структуре внешней политики ведущих международных акторов: Монография / Н. А. Пипченко. К. : Центр свободной прессы, 2014. 334 с.
6. Фрик Т.Б. Основы теории межкультурной коммуникации: учебное пособие / Т.Б. Фрик. Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2013. 100 с.
7. Жукова И. Н. Словарь терминов межкультурной коммуникации / И. Н. Жукова, М. Г. Лебедько, З. Г. Прошина, Н. Г. Юзерович – М. : Флинта: Наука, 2013. 632 с.
8. Зинченко В. Г. Словарь по межкультурной коммуникации. Понятия и персоналии / В. Г. Зинченко, В. Г. Зусман, З. И. Кирнозе, Г. П. Рябов. М. : Флинта: Наука, 2010. 136 с.
9. Steers M. Richard. Management across cultures: developing global competences / Richard M. Steers, Carlos J. Sanchez-Runde, Luciana Nardon. 2nd ed. Cambridge University Press, 2013. 23. R. Delecta Jenifer, G. P. Raman Cross. Cultural Communication Barriers in Workplace / Jenifer R. Delecta, Cross Raman G.P. // International Journal of Management, vol. 6, Issue 1, January. — 2015. P. 348—351.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше

методичне забезпечення

1. Азарова Ю. Мультикультуралізм і сучасні моделі міжкультурної комунікації / Ю. Азарова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Культурологія. 2016. - Вип. 17. С. 13–19. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoakl_2016_17_5.

2. Алдошина М.В., Брусільцева Г.М. Крос-культурні комунікації в галузі туризму в умовах глобалізації / М.В. Алдошина, Г.М. Брусільцева // БізнесІнформ. 2014. № 3. С. 197–202.
3. Афоніна І. Ю. Стратегії комунікативної поведінки в професійно значущих ситуаціях міжкультурного спілкування / І. Ю. Афоніна // Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2013. № 3. С. 25-30. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tiprr_2013_3_6.
4. Бойко О. Т. Невербальні засоби спілкування у системі міжкультурної комунікації / О. Т. Бойко // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. 2012. Вип. 23. С. 14-15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_23_7.
5. Гжещук В. Міжнародний менеджмент в національному стилі спілкування країн світу / В. Гжещук // Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 128-134. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_5_30.
6. Колбіна Т. В. Сутність міжкультурної комунікації як особливої форми соціальної взаємодії представників різних культур / Т. В. Колбіна // Вісник Харківської державної академії культури. 2010. Вип. 31. С. 105-114. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2010_31_12. 50 50
7. Мешко Н. П. Крос-культурний менеджмент у корпоративних стратегіях міжнародних компаній / Н. П. Мешко, О. Є. Буланкіна. // Ефективна економіка. 2012. № 7. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_7_29.
8. Котов М. В. Комунікативна невдача у ситуації міжкультурного спілкування / М. В. Котов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. 2013. № 1052, Вип. 74. С. 55-59. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2013_74_12. 51 51
9. Малинка Ю. Г. Толерантність як результат міжкультурної комунікації в умовах глобалізації / Ю. Г. Малинка // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. 2012. № 2. С. 123-127. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2012_2_33.
10. Шавкун І. Г. Організаційна культура як проблема кроскультурного менеджменту [Електронний ресурс] / І. Г. Шавкун, Я. С. Дибчинська // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. 58. С. 53-63. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2014_58_7.
11. Шубін О. О. Організаційна культура як соціально-економічний феномен у контексті сучасної парадигми управління [Електронний ресурс] / О. О. Шубін, М. О. Гладкий // Проблеми економіки. 2013. № 3. С. 239-246. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2013_3_34.